

Наталя КРИВЦОВА

Досвід використання моделей та методів психосінергетики та альфології в освітньому коучингу

Сучасне суспільство диктує системі вищої професійної освіти запит на розвиток вільної відповідальної людини, здатної до самоосвіти і самореалізації, а принципово новим напрямом в педагогічній науці і практиці у вищій школі стає коучінг, в основу якого покладена ідея максимально швидкого досягнення мети (Е.С. Євткхова, С.М. Романова, І.В. Цветкова, Л.О.Хоменко-Семенова та інші). Але до недавнього часу популярними були два підходи до проблеми підготовки інноваційної особистості в освітньому процесі: перша модель - це розвиток інноваційної особистості як її формування - примат віддається зовнішнім детермінантам - створенню відповідного освітнього середовища зусиллями коуча; друга модель - розвиток інноваційної особистості завдяки внутрішнім можливостям і формування відповідних якостей, знань, вмінь і навичок, розвиток яких також стимулює коуч. Іншими словами, недооцінюється активна сутність людини як складної відкритої нелінійної системи/середовища (цілого і цілісності), яка здатна до самоорганізації і саморуку, зберігається

педагогічна традиція бачити освітній процес як формування людини з наперед заданими властивостями і якостями, які відповідають прийнятним в суспільстві соціальних установок і ціннісних імперативів, поведінковими стереотипами тощо, та розгляду багатомірного і багаторівневого феномену самореалізації особистості у логіці бінарних опозицій (внутрішнє-зовнішнє, суб'єктивне-об'єктивне тощо).

Ми поділяємо думку В.Е. Клочко і Е.В. Галажінського про те, що інноваційна поведінка і його мотивація не можуть бути зрозумілі в логіці бінарних опозицій, представлених або зовнішніми спонукальними причинами, або внутрішніми причинами у вигляді раптом виникають позовів до прояву ініціативи і прагнення до творчості несподівано актуалізується потреби до само актуалізації і т.п., а процес становлення людського в людині постає умовою його стійкого існування в мінливому світі, який змінюється людиною (інноваційна діяльність) і разом з людиною (інноваційна освіта) [3]. Щоб впевнено рухатися «по мережевим освітнім лабіринтах», необхідно, щоб в діалозі з культурою, опосередкованому педагогом, людина виявилася здатною сама формувати власний життєвий простір, яке людиною сприймається як поле докладання сутнісних сил, як простір нереалізованих, але які вже вимагають своєї реалізації можливостей. Саме тому, освітні проекти повинні враховувати закономірності становлення «людського в людині», які не можна ігнорувати або намагатися обійти за допомогою навіть найсучасніших освітніх (педагогічних) «технологій», бути психомірними й людиноспіврозмірними.

На нашу думку, швидке досягнення успіху можливо лише завдяки мобілізації сутнісних сил людини і коеволюції, узгодження конвергентних і дивергентних процесів впорядкування і хаосу, синергійного ефекту від гармонійного зв'язку її зі світом на різних рівнях. При цьому, важливо усвідомлювати, що не оцінивши закономірності становлення багатомірних людських світів, не розглянувши за цими закономірностями процес породження людиною власного багатомірного простору життя, що не зводиться ні до зовнішнього, ні до внутрішнього, ні до суб'єктивного, ні до об'єктивного, неможливо пояснити інноваційну поведінку людини - поведінку, яка перемагає обсяг сформованого досвіду, виводить людину за межі вимог і норм, установок, стереотипів, звичаїв і традицій. Важливо не стільки мати свого роду «психопрофесіограму інноватора», побудовану на основі аналізу інноваційної діяльності та особистісних якостей успішних інноваторів або трансцендерів (за А.Маслоу), шляхом виявлення серед

них значущих компетенцій, які, ймовірно, і визначають успішність здійснюваної ними інноваційної діяльності, стають умовою творчої понаднормативної самореалізації особистості тощо, скільки необхідно усвідомити специфіку феномену самореалізації особистості як багатомірної складної системи/середовища - відкритої нелінійної, неврівноваженої, здатної до самоорганізації і продуктивної творчої інноваційної діяльності в умовах кризи і інформаційного хаосу і завдяки йому [5, 6, 7].

Це зробило актуальною нашу спробу розробити сучасні підходи в коучингу, методологічно переосмислюючи проблему самореалізації особистості в контексті тих змін наукового знання, які характерні для кінця ХХ - початку ХХІ ст., що дає можливість зробити продуктивний крок замість подолання протистояння різних шкіл і підходів, спираючись на конструктивні результати досліджень представників різних напрямків, в тому числі психосінергетики та альфології.

Нагадаємо, з 70-х р. ХХ століття почався новий етап розвитку наукового знання, а саме - постнекласичний (Стьопін В.С.), ядром методології якого є синергетика - міждисциплінарна наука, що вивчає процеси самоорганізації систем різної природи [8]. Важливо зазначити, якщо в неklasичній науці відкритість системи розглядається як необхідна умова підтримки гомеостатичного стану, управління собою і збереження ідентичності, коли її «цілісність знаходиться перед постійною загрозою руйнації вхідними потоками», то синергетика наділяє відкриті системи активністю, при цьому, «зовнішня детермінація змінюється неспецифічним впливом», яке активізує вибір системою нового стійкого стану, і тільки перехід в нерівноважний стан «пробуджує» їх і встановлює когерентний зв'язок, не властивий їх поведінці в рівноважних умовах, а нелінійність і неврівноваженість постають як умови самоорганізації [1, с.22]. Іншими словами, якщо системний підхід виходив з первинності стійкості, порядку і організації, то синергетичний - нестійкості, хаосу і трансформацій, які виводять на стійкість [там же, с. 33].

Е.Н. Князева і С.П. Курдюмов нелінійність складних систем пов'язують з існуванням «коридорів» еволюції (коридорів можливостей, які відкриваються в точці біфуркації), що визначаються внутрішніми властивостями складних систем, які «дозволяють» або «забороняють» ті чи інші еволюційні трансформації [4, с.40]. При цьому підкреслюється, що всі самоорганізуючі системи відкриті, але не всі відкриті системи самоорганізуються.

Дослідження І.В. Єршової-Бабенко виявили, що людина як система може бути як організованою статичною, так і динамічною, яка самоорганізується, узв'язку з чим, формується необхідність доповнення циклічних і організованих моделей нелінійними само організуючимися [2, с. 171]. Це дозволяє використовувати концептуальні моделі психосінергетики «ціле в цілому»/«ціле-в-цілому» (стале ціле) і «середовищеу середовищі»/«середовище-у-середовищі» (цілісність у становленні), зокрема й нелінійні. В наших дослідженнях і в практичній роботі привернуло увагу присутність ефекту, що не вкладається ні в один з існуючих підходів, основна увага в яких спрямована або на функції об'єкта дослідження (функціональний підхід), або на його структуру (структурний підхід), на системність чи синергійність його організації (системний чи сінергетичний підходи), неврахований, але існуючий результат діючих відносин між об'єктами/суб'єктами, системами/середовищами, структурами/функціями. Це явище зазвичай не враховується дослідниками і саме тому має назву «неврахований продукт/суб'єкт» (термін І.В. Єршової-Бабенко), однак, саме він впливає на характер процесів у стосунках між складними і/або цілісними об'єктами дослідження/суб'єктами дії - людини з самим собою, з іншими людьми, професійною сферою, культурою, суспільством, цивілізацією і т.п. [там же, с. 42]. Таким чином, поява нового інструментарію постнекласичної науки – психосінергетики дозволяє досліджувати проблему самореалізації особистості професіоналу цілісно, зосереджуючи увагу на вивченні динаміки становлення і ступеня «сходження» відкритих нелінійних систем/середовищ різним рівнем/типом організації, зокрема «особистість – професія», враховуючи характер і роль «продукту/суб'єкту їх взаємозв'язку і взаємодії» (термінологічне поле альфології). При цьому процес самореалізації особистості як відкритої нелінійної системи/середовища, здатної до самоорганізації постає як проблема узгодження фаз упорядкування і хаотизації, встановлення меж актуалізації потенціалу та їх змін, а ріст чутливості до кризи супроводжує ріст інноваційного потенціалу особистості, її можливостей інноваційної взаємодії зі світом на різних рівнях, сприяє продуктивності дій в інноваційних ситуаціях і нових обставинах життя взагалі і [6, 7].

В межах загальнодержавної програми «Здоров'я-2020: Український вимір», за напрямом «Психічне здоров'я» та НДР кафедри філософії та біоетики Одеського національного медичного університету був проведений філософсько-методологічний аналіз проблеми

самореалізації особистості і серія емпіричних досліджень цього феномену, його механізмів та психологічних детермінант [5, 6, 7]. Крім цього, авторський інтерес був спрямований на вивчення психологічного резерву самореалізації особистості дослідника інформаційних ресурсів. Вибірку склали студенти та аспіранти ОНМедУ, сформованість дослідницької складової у структурі особистості професіоналу, наявність інноваційних і адаптаційних ресурсів та здатність до самоуправління для яких є професійно важливими якостями, умовами понаднормативної творчої самореалізації і професійного успіху.

За результатами теоретичних і емпіричних досліджень було розроблено дві моделі коучинга, в тому числі освітнього: лінійна модель «Шлях до гармонії життя» та нелінійна модель «Від мети до успіху», апробація яких відбулась на XII міжнародній науково-практичній конференції «Пригожинські читання» (17 вересня 2015, 25 січня 2016, 26 травня 2016). Інакше говорячи мова йде про два напрями коучингу: 1) традиційну модель («coach» - от англ. тренер), в якій особистість розглядається як відкрита але пасивна система, її організація і розвиток здійснюється завдяки зусиллям коуча та тренування певних якостей; 2) в альфологічній моделі людина постає як складна відкрита нелінійна система/середовище, яка здатна до саморозвитку і самоорганізації, самостійно створює умови власної життєдіяльності; коуч в цей моделі забезпечує ресурсозбереження та можливість усвідомлення обраних стратегій самореалізації і інноваційної діяльності («couch» - от англ. диван). Якщо самореалізація особистості професіоналу в моделі «Шлях до гармонії життя» постає як «продукт» докладених зусиль або сприятливих умов праці і життя та здійснюється завдяки внутрішнього потенціалу особистості або зовнішнього потенціалу професійного середовища в межах психосинергетичної моделі «ціле в цілому», або «середа в середовищі». В альфологічній моделі «Від мети до успіху» самореалізація особистості як відкритої нелінійної системи/середовища яка само організується і само розвивається постає як процес встановлення меж самоактуалізації потенціалу та його упредметнення завдяки як внутрішніх/зовнішніх, суб'єктивних/об'єктивних ресурсів людини й професії, а й психологічного резерву самореалізації особистості дослідника інформаційних ресурсів – якості синергійного порядку. При цьому особистість професіоналу постає вже не як «неврахований продукт» її професійної діяльності, а як активний суб'єкт взаємозв'язків нелінійних систем/середовищ «особистість-професія» як «ціле-в-цілому» або «се-

реда-в-середовищі». Джерелом її активності виступає фундаментальна потреба особистості в самоактуалізації, а механізмом саморуку і формою прояву сутнісних сил суто людського існування як відкритої, не лінійної і неврівноваженої системи/середовища певного рівня складності - потенційно здатної до самоорганізації - стає діяльність. В розглянутих моделях досягнення успіху здійснюється завдяки мобілізації сутнісних сил людини і встановлення гармонійного зв'язку з професією, з іншими людьми і світом на різних рівнях (природи, суспільства, культури, власної життєдіяльності, всієї об'єктивної дійсності тощо) або узгодження конвергентних і дивергентних процесів саморуку і коеволюції відкритих нелінійних систем/середовищ «людина-світ» відповідного рівня складності - здатних до самоорганізації в хаосі й завдяки йому (відповідно). При цьому частина «само» не тільки підкреслює різницю між категоріями організація і самоорганізація, реалізація і самореалізація тощо – це скоріше вказівка коучу на особистісно-професійну зрілість і масштаб можливої самостійної активності суб'єкта дії, на якість зв'язків між суб'єктом і об'єктом дії, ступінь їх злиття (конгруентності структур і когерентності процесів), а в загальному сенсі – на рівень упорядкування певних процесів і якостей. Вибір моделі коучингу (coach або coach) передбачає попередній аналіз якісно-кількісної специфіки процесу самореалізації особистості та виявлення фази, форми, стадії цього процесу, виявлення мотиваційно-технологічної готовності упредметнення особистісно-професійного потенціалу, потенційного резерву і резерву ресурсів людини, можливості само актуалізації і рівня її зрілості, спрямованості активності, ефективності обраної стратегії та задоволеності життям взагалі. Увага коуча зосереджена не стільки на формуванні умов досягнення обраної мети, скільки на здоров'я збереженні людини взагалі (успіх не будь якої ціною!).

Висновки. На сучасному етапі розвитку наукового знання, людина розглядається не стільки як частина об'єктивної дійсності (матерії), яка не існує без внутрішньо властивого їй руху, а постає як відкрита нелінійна складна система, саморух якої відбувається в ході й через процеси організації/самоорганізації: створюється, підтримується, відтворюється чи вдосконалюється структура особистості завдяки процесів збереження існуючого цілого, або змінювання чи руйнування попередніх структур і зв'язків створюється нова цілісність. Моделі психосінергетики та альфології відкривають можливість розгляду особистості як ієрархічно/неієрархічної системи/середовища (цілого

і цілісності) як у стабільному стані так і поза межами порядку, де самоорганізація відбувається якісно інакше: в хаосі і завдяки хаосу. За необхідним вважаємо перегляд ролі і місце коучінгу в освітньому процесі з урахуванням як природи сучасного суспільства, освіти, людини як відкритих систем/середовищ різного рівня складності й типу, так й характеру їх взаємозв'язків, наявності і специфіки психологічного резерву самореалізації особистості дослідника інформаційних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Донникова И.А. Культурогенная сущность социальной самоорганизации. Монография. – О.: Печатный дом, 2011.
2. Ершова-Бабенко И.В. Психосинергетика. Монография. – Херсон. Изд-во «Гринь Д.С.», 2015. – 432с.
3. Ключко В.Е., Галажинский Э.В. Психология инновационного поведения. – Томск: Томский государственный университет. 2009.-240с.
4. Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Законы эволюции и самоорганизации сложных систем / Е.Н.Князева, С.П.Курдюмов.- М.: Наука, 1994. – 236 с. - (Серия «Кибернетика – неограниченные возможности и возможные ограничения).
5. Кривцова Н.В. Самоорганізація особистості як необхідна умова її професійної самореалізації // Матеріали звіту про науково-дослідну роботу кафедри філософії та біоетики Одеського національного медичного університету «Методологічні проблеми розробки нової теорії психіки та ноетики в контексті постнекласики» (№ держреєстрації 0108U011002). Розділ 3.3. - Одеса, 2013. – С149-155
6. Кривцова Н.В. Пріоритети вищої освіти в умовах кризи // Матеріали звіту про науково-дослідну роботу кафедри філософії та біоетики Одеського національного медичного університету «Гуманітарна та етична експертиза у контексті біомедичних практик» (№ держреєстрації 0113U006431). Розділ 3.1. - Одеса, 2015. – С133-147
7. Кривцова Н.В. Філософсько-методологічні засади дослідження проблеми самореалізації особистості дослідника // Матеріали звіту про науково-дослідну роботу кафедри філософії та біоетики Одеського національного медичного університету «Постнекласична наукова парадигма: методологічні засади та концептуальні моделі» (№ держреєстрації 0108U011002). Розділ 3.2. - Одеса, 2016. – С103-122
8. Степин В.С. Классика, неклассика, постнеклассика: критерии различения// в кн: Постнеклассика: философия, наука, культура. Коллективная монография / [отв. ред. Л. П. Киященко и В. С. Степин]. – Спб: – Издательский дом «Миръ», 2009. – С. 460 – 488.

Transliteration of References:

1. Donnykova Y.A. (2011). Kulturohennaia sushchnost sotsyalnoi samoorhanyzatsyy [Culturegenices sence of socialself-organization]. Odessa:Pechatnyidom [in Ukraine].
2. Ershova-Babenko I.V. (2015). Psykhosynerhetyka [Psychosynergetics]. Kherson: «Hryn D.S.» [in Ukraine].
3. Klochko V.E. & Halazhynskiy E.V. (2009) Psykholohyia ynnovatsyonnoho povedenya [Psychology of innovation behavior]. Tomsk: Tomskiy hosudarstvennyi unyversytet [in Russian].
4. Kniازهva E.N.&Kurdiunov S.P. (1994).Zakony evoliutsyy y samoorhanyzatsyy slozhnykh system [The laws of evolutionand self-organization of complex systems].Moscow: Nauka [inRussian].
5. Kryvtsova N.V. (2013). Samoorhanizatsiia osobystosti yak neobkhidna umova ii profesiinoi samorealizatsii [Personality self-organizationas a necessary condition for its professional self-fulfillment]. Materialy zvituu pro naukovo-doslidnu robotu kafedry filozofii ta bioetyky Odeskoho natsionalnoho medychnoho unyversytetu «Metodolohichni problemy rozrobky novoi teorii psykhyky ta nooetyky v konteksti postneklasyky» (pp. 149-155). Odesa [in Ukraine].
6. Kryvtsova N.V. (2015).Priorytety vyshchoi osvity v umovakh kryzy [University education priorities in a crisis]. Materialy zvituu pro naukovo-doslidnu robotu kafedry filozofii ta bioetyky Odeskoho natsionalnoho medychnoho unyversytetu «Humanitarna ta etychna ekspertyza u konteksti biomedychnykh praktyk» .(pp. 133-147). Odesa. [in Ukraine].
7. Kryvtsova N.V. (2016). Filozofsko-metodolohichni zasady doslidzhennia problemy samorealizatsii osobystosti doslidnyka [Philosophical-methodological bases of study of researchers self-realization problems]. Materialy zvituu pro naukovo-doslidnu robotu kafedry filozofii ta bioetyky Odeskoho natsionalnoho medychnoho unyversytetu «Postneklasychna naukova paradyhma: metodolohichni zasady ta kontseptualni modeli». (pp. 103-122). Odesa. [in Ukraine].
8. Stepyn V.S. (2009).Klasyka, neklasyka, postneklasyka: krytery razlychenyia [Classics, Nonclassics, Postnonclassics: criteria of discernment]. Postneklasyka: fylosofiya, nauka, kultura - (pp. 460–488). Saint-Petersburg: «Mir» [inRussian].

Автор

Кривцова Наталя Вячеславівна,
аспірант, кафедри філософії та біоетики
Одеського національного медичного
університету,
м. Одеса, Україна
E-mail: kryvtsova.natalya@gmail.com
orcid.org/0000-0003-1965-6635

НАТАЛЯ КРИВЦОВА. Досвід використання моделей та методів психосінергетики та альфології в освітньому коучингу. У статті розглядається можливість використання моделей і методів психосінергетики та альфології в освітньому коучингу, розкрито суть, цілі та основні принципи. На підставі проведеного філософсько-методологічного аналізу та серії емпіричних досліджень, запропоновано дві моделі коучингу «Шлях до гармонії життя» і «Від мрії до успіху», в яких самореалізація особистості професіоналу здійснюється завдяки мобілізації сутнісних сил людини і встановлення гармонійного зв'язку з професією, з іншими людьми і світом на різних рівнях (природа, суспільство, культура, власна життєдіяльність, всієї об'єктивної дійсності тощо), і/або узгодження конвергентних і дивергентних процесів саморуку і коеволуції відкритих нелінійних систем/середовищ «людина-світ» відповідного рівня складності - здатних до організації/самоорганізації в хаосі й завдяки йому (відповідно), а увага коуча зосереджена на здоров'я збереженні людини в цілому.

Ключові слова: освітній коучинг, самоорганізація, психологічний резерв самореалізації особистості, постнекласичний підхід, моделі психосінергетики та альфології.

НАТАЛЬЯ КРИВЦОВА. Опыт применения моделей и методов психосинергетики и альфологии в образовательном коучинге. В статье рассматривается возможность применения моделей и методов психосинергетики и альфологии в образовательном коучинге, рассмотрены суть, цели и основные принципы. На основании проведенного философско-методологического анализа и серии эмпирических исследований, предложены две модели коучинга «Шлях до гармонії життя» и «От мечты к успеху», в которых внимание коуча сосредоточено на сохранении здоровья человека в целом, а самореализация личности профессионала осуществляется благодаря мобилизации существенных сил человека и установления гармоничной связи с профессией, с другими людьми и миром на разных уровнях (природа, общество, культура, собственная жизнедеятельность и т.п.) и/или согласования конвергентных и дивергентных процессов самодвижения и коэволюции открытых нелинейных систем/сред «человек-мир» определенного уровня сложности - способных к организации/самоорганизации в хаосе и благодаря ему (соответственно).

Ключевые слова: образовательный коучинг, самоорганизация, психологический резерв самореализации личности, постнеклассический подход, модели психосинергетики и альфологии.

NATALIA KRYVTSOVA. Experience applying psychosynergic and alphological models and methods in educational coaching.

The article discusses the possibility of using models and methods of psychosynergetics and alphology in educational coaching. The essence, objective and basic principles, the possibilities of their use in education in crisis. Based on philosophical and methodological analysis and series of empirical studies, provided two coaching models - «Path to life harmony» and «From dream to success», where coaching attention is focused on keeping health of the whole person as a whole, and person professional self-realization occurs with the mobilization of the essential forces of person and creating coherent connection according to career, other people and world in various layers (nature, society, culture, own life activity etc.) and the coordination convergent and divergent processes of self-motion and coevolution open nonlinear systems/environments «person-world» of certain complexity which able to self-organization due chaos.

Key words: educational coaching, self-organization, self-realization psychological reserve, postnonclassical approach, models of psychosynergetics and alphology.

Зміст

1. ФІЛОСОФІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСВІТИ.....3

Людмила КАЛАШНІКОВА

Соціологія безпеки як галузь знання: особливості становлення і напрямки розвитку 4

Ірина КРАВЧЕНКО

Наукова школа І.О. Рейнгарда (70-ті рр. XX ст.) 19

Володимир МАЗУРЕНКО, Юлія ЛОГВИНЕНКО

Фізична економія як новітній спосіб глобального мислення (за статтею М. Руденка «Глобалізація і Україна»). 31

Александр МАКСИМОВ, Татьяна ШЕВЧУК,

Лилия АРАБАДЖИ

Ретроспективний аналіз приемственности среднего и высшего образования. 42

Оксана МЕЛЬНИК

К вопросу о роли метафизических представлений в становлении университетской психологии в Украине XIX – начала XX века. 58

Іван ЦИХУЛЯК

Акомодація антропологічних аспектів Ж. Марітена в контексті суспільно-прагматичного наративу Католицької Церкви 69

2. ПСИХОЛОГІЧНІ, ПЕДАГОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ82

Эмилия ГУЦАЛО, Ольга МАТЬЯШ

Особенности организационной культуры и коммуникативных взаимодействий в академической среде . 83

Петро ДЖУРИНСЬКИЙ, Олена ХОМЯКОВА Визначальні поняття з підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності . . .	96
Ольга ЗАРУДНЯ Рівнева характеристика моніторингу професійної діяльності вчителя початкової школи	108
Аліна КИКИЛИК Самовдосконалення викладача-філолога як основа успіху в професійному становленні	119
Марина КОЛЕСНИК, Віталій ПОЛЯКОВ Теорія причинно-системного біогенезу у контексті сучасної природничо-наукової картини світу	129
Любомир КОЛОДІЙЧУК Особливості проектування змісту дисциплін професійно-практичної підготовки у вищих аграрних навчальних закладах освіти	143
Наталя КРИВЦОВА Досвід використання моделей та методів психосінергетики та альфології в освітньому коучингу	153
Сергій МЕЛЬНИК Проблема мобільності майбутніх фахівців з кібербезпеки в контексті формування професійної компетентності	163
3. ПОСЛІДОВНІСТЬ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТАНДАРТ	173
Олена АНІСІМОВА Досвід підготовки майбутніх фахівців дошкільної галузі у контексті педагогічної спадщини Ф.Фребеля	174
Людмила БІРЮК Готовність майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності з російської мови	185
Людмила БОЖКО Технологія модерації як провідна умова формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій і креслення	196

Юлія КУЛІНКА	
Підготовка майбутніх учителів до візуалізації уроків трудоного навчання з використанням перспективних прийомів освіти.	207
Лілія МАРТИНЕЦЬ	
Форми і методи професійного розвитку учителів загальноосвітнього навчального закладу	219
Ольга МАТЯШ, Наталія ШУСТОВА	
Засоби формування готовності та здатності майбутніх учителів до професійного саморозвитку	232
Ольга Мельникова	
Сутність превентивної діяльності дошкільного педагога у формуванні особистості дитини.	248
Ірина МІРОШНИК	
Роль свідомого в оволодінні іншомовним граматичним матеріалом молодшими школярами	258
Валентина ОНПКО, Світлана ЯЛАНСЬКА	
Психолого-педагогічна та методична готовність учителів до професійної діяльності у профільній школі ...	269
Ірина ПОСОХОВА, Олена КАЗАЧІНЕР	
Інклюзивна компетентність учителя іноземної мови як складова його професійної компетентності.	280
Карина САВЧЕНКО	
Моделювання педагогічних ситуацій при підготовці майбутніх вихователів до професійної діяльності	291
Олександр СЕМЕНОВ	
Організаційно-методичні засади гурткової роботи зі старшими дошкільниками у позашкільному навчальному закладі.	302
Артем СМОЛЮК	
Формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи в умовах педагогічного коледжу	314
Тетяна ШВЕЦЬ	
Соціально-педагогічна профілактика протиправної поведінки школярів	327

Contents

1. PHILOSOPHY AND PSYCHOLOGY OF EDUCATION.....3

Liudmyla KALASHNIKOVA

Sociology of security as a branch of knowledge:
peculiarities of formation and directions of development 4
Iryna Kravchenko. The scientific school of Igor Reinhard
(the 1970s) 19

Volodymyr MAZURENKO, Yulia LOGVINENKO

Physical economy as the newest way to global thinking
(after the article by Mykola Rudenko 'Globalization and
Ukraine') 31

Olexander MAXYMOV Tetiana SHEVCHUK, Lilia ARABADJI

Retrospective analysis of the continuity between
secondary and higher education 42

Oksana MELNYK

The role of metaphysical ideas role university in the
formation of psychology in Ukraine XIX – early XX century ... 58

Ivan TSYKHULYAK

Accommodation of philosophical and antropological
aspects of Jacques Maritain in the context of pragmatics of
Catholic Church social narrative 69

2. PSYCHOLOGICAL, PEDAGOGICAL AND ORGANIZATIONAL CONDITIONS FOR THE INTRODUCTION OF EUROPEAN STANDARDS OF HIGHER EDUCATION82

Emilia GUTSALO, Olga MATYASH

Features of the organizational culture and communicative
interactions in an academic environment 83

Petro DZHURINSKIY, Olena KHOMIAKOVA	
Qualificatory statements concerning future PE teachers' readiness for health-saving activity	96
Olga ZARUDNIA	
Layered characteristic monitoring of professional activities of primary school teachers	108
Alina KYKYLYK	
Self-perfection of lecturer-philologist as the base for vocational becoming.	119
Marina KOLESNIK, Vitaly POLYAKOV	
The theory of cause and biogenesis system in the context of modern natural-scientific world	129
Liubomyr KOLODIICHUK	
The peculiarities of projecting of the theoretical component of the disciplines of professional and practical training in higher agricultural education institutions.	143
Natalia KRYVTSOVA	
Experience applying psychosynergic and alphological models and methods in educational coaching.	153
Sergii MELNIK	
The issue of the mobility of future specialists on cyber security in the context of formation of professional competence	163
3. THE SEQUENCE OF SECONDARY AND HIGHER EDUCATION AS EUROPEAN STANDARD	173
Olena ANISIMOVA	
The experience of future preschool teachers' preparation in the context of the pedagogical heritage of F. Froebel	174
Liudmyla BIRUYK	
Intending primary school teacher's readiness to the russian language professional activities	185
Lyudmila BOZHKO	
Technology moderation as a leading condition of formation of professional competence of future teachers of technology and technical drawing	196

State and Society / Państwo i Społeczeństwo

Julia KULINKA	
Preparation of teachers to visualize the lessons of labor studies using advanced methods of education	207
Lilia MARTYNETS	
Forms and methods of teacher's professional development in comprehensive schools	219
Olga MATYASH, Natalla SHUSTOVA	
Means of formation of professional capacity for self-development of future teachers	232
Olga MELNIKOVA	
The essence of preventive activities preschool teacher in shaping a child's personality.	248
Iryna Miroshnyk	
The role of primary school learners' awareness in mastering foreign language grammar material	258
Valentyna ONIPKO, Svetlana YALANSKA	
Psychological, pedagogical and methodological readiness of teachers to professional activities in profession-oriented school	269
Iryna POSOHOVA, Olena KAZACHINER	
Foreign language teacher's inclusive competence as a part of his professional competence.	280
Karina SAVCHENKO	
Simulation teaching situations when preparing future teachers for professional activity	291
Oleksandr SEMENOV	
Organizational-methodical grounds of circle activity with senior preschoolers at the out-of-school educational establishment.	302
Artem SMOLYUK	
Formation of readiness for professional self-development of primary school teachers in terms of pedagogical college.	314
Tatyana SHVETS	
Socio-pedagogical prevention of illegal behavior of schoolchildren.	327

EUROPEAN HUMANITIES STUDIES:
State and Society

EUROPEJSKIE STUDIA HUMANISTYCZNE:
Państwo i Społeczeństwo